

Zwerfafval op de kaart!

Handleiding

Aardrijkskunde/Mens en Maatschappij

Vmbo/havo/vwo

Werkvorm: onderzoek naar zwerfafvallocaties en voorstel voor verbeteringen

Doelen:

- De leerlingen kunnen het begrip snoeproute uitleggen (ontstaan, gevolgen, betrokkenen).
- De leerlingen kunnen de kenmerken beschrijven van een snoeproute in hun (school)omgeving.
- De leerlingen kunnen verbeterpunten bedenken voor deze locatie.

Aansluiting overige vakken:

- Introductie zwerfafval: zorg dat de leerlingen (delen van) de introductieles hebben gedaan.
- De resultaten van deze les *Zwerfafval op de kaart!* kunnen de leerlingen gebruiken bij de les Nederlands *Eens of oneens?*

Tijd: tussen de 50 en 120 minuten

Benodigheden:

- Per leerling/groepje werkblad
- Eventueel computer/laptop/tablet
- Eventueel telefoon met camerafunctie

Differentiatie: Er is één werkblad voor vmbo, havo en vwo.

TIPS:

- Kijk voor meer informatie over snoeproutes en wat je als school samen met andere betrokkenen kunt doen op: nederlandschoon.nl/wat-jij-kan-doen/snoeproute-aanpak. Hier vind je onder andere een handige infographic met een stappenplan.
- Wil jouw school iets doen aan plekken met veel zwerfafval? Bestel materialen op: webshopschoon.nl/snoeproute-aanpak.
- Ook dit filmpje over de samenwerking tussen een school, supermarkt en gemeente bij de aanpak van een snoeproute is interessant om (samen met de leerlingen) te bekijken: youtube.com/watch?time_continue=6&v=26Z5r-6UX8
- Je kunt opdracht 1 van het werkblad ook vooraf (deels) als huiswerk opgeven.

LESBESCHRIJVING

Introductie (10-20 minuten)

1. Laat eventueel enkele foto's zien van plekken in de omgeving met veel zwerfafval. Of vraag de leerlingen naar plekken waar zij zelf vaak zwerfafval zien liggen. Waarom ligt juist op deze plekken veel zwerfafval? Maak een gezamenlijke top 5 van plekken in de stad/het dorp waar veel zwerfafval ligt.

Toelichting

Plekken waar veel zwerfafval ligt: omgeving snackbar, supermarkt (zeker wanneer er ook een school of kantoren in de buurt zijn), winkelcentrum, sportcomplex, bioscoop, halte openbaar vervoer, campings en festivalterrein.

2. Introduceer het woord 'Snoeproute'. Wat denken de leerlingen dat dit betekent? Snoeproutes zijn routes waarop veel zwerfafval ligt. Vaak vind je deze routes bijvoorbeeld tussen een school en supermarkt. Op deze routes wordt veel zwerfafval achtergelaten op de stoep, in de bosjes, de berm en op straat. Waar het niet hoort. In deze les verdiepen de leerlingen zich in snoeproutes in de buurt van de school.

3. Laat het [filmpje](#) zien over de samenwerking tussen een school, supermarkt en gemeente. Wat vinden de leerlingen van deze samenwerking?

Kern (30-50 minuten)

De leerlingen maken in groepjes de opdrachten op het werkblad en verdiepen zich in een snoeproute in hun omgeving. Verdeel eventueel de verschillende snoeproutes over de groepjes. Als dat niet kan, is het niet erg als meerdere groepen dezelfde route doen. Daarna bedenken ze met welke aanpassingen op deze route het zwerfafvalprobleem verminderd kan worden.

Afsluiting (10-30 minuten)

1. Bespreek de antwoorden van opdrachten 1 en 2 van het werkblad.
2. De leerlingen presenteren hun resultaten van opdracht 3 kort aan elkaar.

ANTWOORDEN WERKBLAD

1.

Betrokkenen snoeproute:

- Scholieren en andere voorbijgangers die hun afval ergens anders dan in de afvalbak achterlaten.
- De school
- Ondernemers zoals de snackbar- en supermarkteigenaar. Zij zijn wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat het gebied binnen een straal van 25 meter rondom hun onderneming zwerfafvalvrij is.
- De gemeente want die is verantwoordelijk voor het plaatsen van afvalbakken.

2.

a.

- Het duurt lang voordat afval volledig door de natuur wordt opgenomen. En sommige afvalsoorten vergaan zelfs helemaal niet. Zie aandeslagmetafval.nl/vo/introductieles/afbraaktijdenquiz voor de afbraaktijden van verschillende materialen.
- Dieren en spelende kinderen kunnen zich bijvoorbeeld snijden aan glas of blik of ergens in verstrikt raken. Dieren zien het afval ook aan voor voedsel. Het afval hoopt zich op in hun maag, in het ergste geval gaan ze hier dood aan. Ook kleine kinderen kunnen afval in hun mond stoppen.

b.

- Er komen giftige stoffen in de grond.
- Dieren en kinderen kunnen de peuken opeten. Ze krijgen dan giftige stoffen in hun maag.

c. Uit onderzoek blijkt dat zwerfafval een gevoel van onveiligheid geeft.

d. Als op een plek al afval ligt, ontstaat vaak een sneeuwbaaleffect: andere mensen zijn dan eerder geneigd om ook hun afval op de grond te gooien. Het verantwoordelijkheidsgevoel neemt af. Mensen denken: het is hier toch al vuil, het maakt niet zoveel meer uit als ik ook mijn afval op de grond gooi.

3.

Maatregelen op het gebied van zwerfafval werken het best als er sprake is van:

- Positieve benadering
- Visueel maken van gewenst gedrag
- Eenduidige boodschap
- Communicatie op verschillende plekken: op afvalbakken zelf, op route naar afvalbakken, bij ondernemers/bedrijven en op school.

